

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. Δ. ΧΑΛΙΚΙΑ

Νέα κατεύθυνση στην Οικονομική Πολιτική. Στην περυσινή Έκθεση τονίστηκε η ανάγκη για ριζική αλλαγή στην κατεύθυνση της μακροοικονομικής πολιτικής. Υποστηρίχτηκε ότι η έμφαση της οικονομικής πολιτικής πρέπει να μετατεθεί στην ταχεία άμβλυνση των εσωτερικών και εξωτερικών ανισορροπιών, με τη συντονισμένη χρησιμοποίηση μέτρων δημοσιονομικής, νομισματικής και εισοδηματικής πολιτικής.

Ήδη, από το φθινόπωρο του 1985 άρχισε πράγματι να δίνεται νέα κατεύθυνση στην οικονομική πολιτική που έθεσε πρωταρχικό στόχο στη σταθεροποίηση της οικονομίας. Η νέα οικονομική πολιτική ισοδυναμεί με εγκατάλειψη της πολιτικής της βαθμιαίας προσαρμογής της οικονομίας που εφαρμόστηκε στα τελευταία χρόνια, χωρίς όμως ικανοποιητικά αποτελέσματα. Πρόκειται για τομή στη μεταπολεμική οικονομική πολιτική που, εφόσον συμπληρωθεί με κατάλληλα μέτρα διαρθρωτικής πολιτικής και εφαρμοστεί στα επόμενα χρόνια με συνέπεια, θα επηρεάσει αποφασιστικά την πορεία της ελληνικής οικονομίας.

Ο πληθωρισμός. Σύμφωνα με τις κυβερνητικές εκτιμήσεις, ο πληθωρισμός θα συγκρατηθεί στο 16 % στη διάρκεια του 1986, για να μειωθεί κάτω από το 10 % στη διάρκεια του 1987, ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών θα μειωθεί από 3,3 δισεκ. δολ. το 1985 σε 1,7 δισεκ. δολ. το 1986. Είναι όμως έφικτο με την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοστεί με συνέπεια το πρόγραμμα σταθεροποίησης και ότι κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του δεν θα υπάρξουν αντιδράσεις που θα επιφέρουν άμεσα ή έμμεσα, με τη δημιουργία κλίματος ανησυχίας και άβεβαιότητας, διαταραχές στην ομαλή λειτουργία της παραγωγής και των αγορών.

Σχετικά με το ισοζύγιο πληρωμών, παρατηρείται ότι, για εποχικούς λόγους, το ισοζύγιο είναι έλλειμματικό στους πρώτους μήνες του έτους, γεγονός που οφείλεται στη μεγάλη εξάρτηση της ισορροπίας του από άδηλους πόρους. Η βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών στο πρώτο δίμηνο του έτους για το οποίο υπάρχουν στοιχεία είναι σημαντική.

Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι η πορεία της οικονομίας έχει ήδη άρξει να προσαρμόζεται βαθμιαία, ή δε προσαρμογή μπορεί να επιταχυνθεί στους προσεχείς μήνες, με την προϋπόθεση ότι θα εξακολουθήσει να εφαρμόζεται με συνέπεια η πολιτική σταθεροποίησης και θα υπάρξει ευκαμψία στην επιλογή και τη χρησιμοποίηση των μέσων πολιτικής, όταν διαπιστώνονται αποκλίσεις από ενδιάμεσους στόχους ή υπάρχουν άρρυθμες εξελίξεις.

Νομισματική και πιστωτική πολιτική. Οί ρυθμοί αύξησης των νομισματικών και πιστωτικών μεγεθών ήταν γενικά υψηλοί στο 1985, ιδιαίτερα στους πρώτους έξι μήνες του έτους. Στη διάρκεια όμως του τελευταίου τριμήνου, σημειώθηκε σημαντική επιβράδυνση της πιστωτικής επέκτασης και της αύξησης της ρευστότητας της οικονομίας.

Η προσφορά χρήματος με την ευρεία έννοια (M3, που περιλαμβάνει τη νομισματική κυκλοφορία και τις ιδιωτικές καταθέσεις σε δραχμές, εκτός από τις δεσμευμένες) αυξήθηκε κατά 27,3 % στο 1985, έναντι στόχου 24,5 %. Ο ρυθμός αύξησης του M3, όπως διαμορφώθηκε σε ολόκληρο το 1985, είναι χαμηλότερος από τον αντίστοιχο ετήσιο ρυθμό στους πρώτους έξι μήνες του έτους.

Διαρθρωτική πολιτική. Το πρόγραμμα σταθεροποίησης έχει και αναπτυξιακή διάσταση. Βασικά μέτρα του προγράμματος, ειδικότερα η υποτίμηση, οι προκαταβολές στις εισαγωγές και η εισοδηματική πολιτική, συμβάλλουν στην προστασία της εγχώριας παραγωγής, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, στην ανάσχεση της διείσδυσης εισαγωγών και στην ενίσχυση των εξαγωγών.

Πρέπει όμως να παρατηρηθεί ότι τα μέτρα που αποφασίστηκαν για τη σταθεροποίηση της οικονομίας δεν είναι επαρκή για να αντιμετωπιστούν οι διαρθρωτικές ανισορροπίες της ελληνικής οικονομίας. Είναι σκόπιμο να συμπληρωθούν με μέτρα διαρθρωτικής πολιτικής, που θα εξασφαλίσουν αποτελεσματικότερη λειτουργία των αγορών παραγωγικών συντελεστών και αγαθών, ενίσχυση των οικονομικών κινήτρων, αύξηση της άποταμίευσης, ενθάρρυνση των επιχειρηματικών επενδύσεων και ενίσχυση του εξαγωγικού προσανατολισμού της οικονομίας.

Το συμπέρασμα. Το συμπέρασμα είναι ότι, παράλληλα με την πολιτική σταθεροποίησης, είναι σκόπιμη η προσαρμογή στις σημερινές ανάγκες του άπαρχαιωμένου συστήματος κρατικών παρεμβάσεων και ρυθμίσεων που αποτελούν τροχόπεδη στην εξασφάλιση ευελιξίας και προσαρμοστικότητας τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα.

Στόχος πρέπει να είναι η αλλαγή των κανόνων του παιχνιδιού, σε τρόπο που να περιοριστούν τα περιθώρια επιλογής των επιχειρήσεων και η μόνη διέξοδος για την επιβίωσή τους να είναι ο τεχνικοοικονομικός εκσυγχρονισμός, η βελτίωση της παραγωγικότητας και η ανάπτυξη τους σε ανταγωνιστική βάση. Ειδικότερα, η βιομηχανική στρατηγική πρέπει να περιλαμβάνει δύο βασικά στοιχεία. Το πρώτο αναφέρεται στην προώθηση, με κατάλληλα μέσα, της αναγκαίας αναδιάρθρωσης των παραδοσιακών βιομηχανικών κλάδων και στην υποβοήθηση της εξυγίανσης των προβληματικών επιχειρήσεων, όσων μπορούν να γίνουν βιώσιμες και να λειτουργήσουν άποδοτικά.

Το δεύτερο βασικό στοιχείο της βιομηχανικής στρατηγικής είναι η ενθάρρυνση και προώθηση νέων βιομηχανικών δραστηριοτήτων που προσαρμόζονται καλύτερα στις σημερινές συνθήκες, εσωτερικές και διεθνείς, και μπορούν μακροχρόνια να εξασφαλίσουν μια βιώσιμη και ανταγωνιστική βιομηχανική δομή.

Με τις βαθιές όμως διαρθρωτικές αδυναμίες που χαρακτηρίζουν τον μεταπολεμικό τομέα, το κόστος της εξυγίανσης αρκετών επιχειρήσεων είναι πολύ υψηλό, ώστε αδυνα-

τοὺν νὰ τὸ ἀναλάβουν ὀλόκληρο οἱ τράπεζες. Ἀναγκαστικά, ἐπομένως, τὸ κράτος ὀφείλει νὰ ἀναλάβει ἕνα μέρος τοῦ κόστους τῆς ἐξυγίανσης, ὅπως ἄλλωστε ἔχει ἀποφασιστεῖ ἀπὸ τὸ Ἀνώτατο Συμβούλιο Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς.

Τὰ μέτρα διαρθρωτικῆς πολιτικῆς ποὺ ἀναφέρθηκαν γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς ἀναγκαίας εὐκαμψίας καὶ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἰκανότητος προσαρμογῆς τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέα μποροῦν νὰ συμβάλουν στὴ δημιουργία εὐνοϊκοῦ οἰκονομικοῦ περιβάλλοντος, τόσο γιὰ τὴν ἐξυγίανση καὶ ἀνάπτυξη τῶν ὑφιστάμενων ἐπιχειρήσεων ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἴδρυση νέων ἐπιχειρήσεων σὲ δραστηριότητες ποὺ προσαρμόζονται καλύτερα στὶς σημερινές συνθήκες, γιὰ τὴν ἀνάδειξη νέων ἐπιχειρηματικῶν δυνάμεων καί, τέλος, γιὰ τὴν προσέλκυση ἄμεσων ἐπενδύσεων ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό.

Ὁ ρόλος τοῦ κράτους θὰ ἦταν ἴσως σφάλμα νὰ περιοριστεῖ στὴν ἐξυγίανση τῶν προβληματικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ στὴν ἐξασφάλιση εὐνοϊκοῦ οἰκονομικοῦ περιβάλλοντος. Ἡ στήριξη ἀποκλειστικά στὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἶναι ἀμφίβολο ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ ἐξασφαλίσαι τὸ ἀπαιτούμενο μέγεθος καὶ τὴν ἐπιθυμητὴ διάρθρωση τῶν ἄμεσα παραγωγικῶν ἐπενδύσεων, ποὺ εἶναι σήμερα κεντρικὸ πρόβλημα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ὑπάρχουν ἀντικειμενικὲς δυσχέρειες ποὺ συνδέονται μὲ τὸ γεγονός ὅτι ἡ χώρα, γιὰ ἱστορικοὺς λόγους, δὲν διαθέτει ἕναν δυναμικὸ ἰδιωτικὸ ἐπιχειρηματικὸ τομέα. Τὸ ἰδιωτικὸ ἐπιχειρηματικὸ κεφάλαιο δὲν φαίνεται νὰ ἔχει στὴν παρούσα φάση οὔτε τὴν ἐμπειρία οὔτε τὴν ἰκανότητα ἢ τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ νὰ ἀναλάβει ἐπενδύσεις σὲ νέους κλάδους ὑψηλῆς τεχνολογίας, στοὺς ὁποίους τὸ στοιχεῖο τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κινδύνου εἶναι ὑψηλὸ καὶ ἡ ἀπόδοση βραδεία. Ἡ μόνη ἐφικτὴ λύση εἶναι νὰ δοθεῖ ὠθηση στοὺς κλάδους αὐτοὺς ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ κράτος, μέσω κατάλληλων ἐξειδικευμένων ἀναπτυξιακῶν φορέων ποὺ θὰ ἀναλάβουν ἐπενδύσεις μόνοι τους ἢ σὲ συνεργασία μὲ ἰδιωτικὸ ἐπιχειρηματικὸ κεφάλαιο, ἐγγώριο ἢ ξένο, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατό καὶ κρίνεται σκόπιμο. Σημειώνεται ὅτι ἀκόμη καὶ χώρες μὲ ἰσχυρὴ βιομηχανικὴ βάση, ὅχι ἀναγκαστικά σοσιαλιστικὲς, κρίνουν ὅτι δὲν μποροῦν νὰ στηριχθοῦν καὶ δὲν στηρίζονται ἀποκλειστικά στὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία γιὰ τὸν τεχνολογικὸ ἐκσυγχρονισμό τῆς βιομηχανίας τους καὶ γιὰ τὴν ἴδρυση νέων κλάδων τεχνολογικῆς αἰχμῆς.

Τὸ κράτος ἔχει τὴν ἰκανότητα νὰ προσδιορίσει μὲ μεγαλύτερη ἐπιτυχία τὴ βιομηχανικὴ δομὴ, καὶ γενικότερα τὴν οἰκονομικὴ δομὴ τῆς χώρας, ποὺ προσαρμόζεται στὶς σημερινές συνθήκες, νὰ ἐξασφαλίσαι τὴν ἐπιθυμητὴ κατεύθυνση στὶς ἐπενδύσεις καὶ νὰ δημιουργήσαι παράλληλα προσφορότερες συνθήκες γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότερη λειτουργία καὶ ἀνάπτυξη τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐπιχειρηματικοῦ τομέα. Θὰ ἦταν ἰδιαίτερα χρήσιμο ἡ κυβερνητικὴ προσπάθεια νὰ συγκεντρωθεῖ στὴν ἐπιλογή, ἐνίσχυση καὶ προώθηση ὀρισμένων κλάδων, ἐπιχειρήσεων ἢ προϊόντων ποὺ μποροῦν νὰ δώσουν ὠθηση στὴν ἀνάπτυξη καὶ νὰ συμβάλουν στὴν ἐφαρμογὴ καὶ διάδοση τεχνολογικῶν καινοτομιῶν στὸ μέλλον. Γιὰ νὰ ἀνταποκριθεῖ τὸ κράτος στὸ δύσκολο αὐτὸ ἔργο, οἱ ἀρμόδιοι κρατικοὶ φορεῖς γιὰ τὴ διαμόρφωση καὶ ἐφαρμογὴ τῆς ἀναπτυξιακῆς πολιτικῆς, ὅπως καὶ οἱ ἐξειδικευμένοι κρατικοὶ ἢ ἐλεγχόμενοι ἀπὸ τὸ κράτος ἀναπτυξιακοὶ φορεῖς, πρέπει νὰ κινηθοῦν πολὺ ταχύτερα, μετὰ ἀπὸ κατάλληλη ἀναδιοργάνωση καὶ στελέχωση τους μὲ ἐξειδικευμένο καὶ ἐμπειρο ὑψηλῆς στάθμης προσωπικὸ, ἀπόκτηση μεγαλύτερης αὐτονομίας καὶ εὐελιξίας καὶ προπαντὸς νέας νοοτροπίας. Εἶναι ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ καλυφθεῖ τὸ κενὸ ποὺ ὑπάρχει στὴν προσφορὰ ἰδιωτικοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κεφαλαίου καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη ἐνὸς δυναμικοῦ βιομηχανικοῦ τομέα.